

DAWBA som beslutningsstøtteredskab i almen praksis. En ny samarbejdsmodel mellem almen praksis og børne- og ungdomspsykiatrien

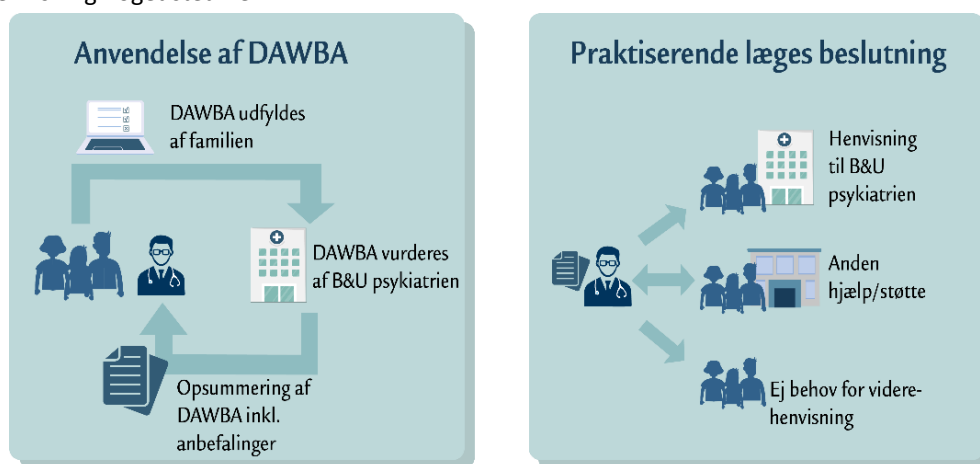
I forbindelse med at du/I har henvendt jer til jeres praktiserende læge for at få hjælp til dit/jeres barn, vil vi spørge, om du/I vil deltage i et forskningsprojekt.

Deltagelse i projektet er helt frivilligt, og man kan når som helst og uden at angive en grund trække sig ud af projektet. Dette vil i så fald ikke få konsekvenser for det videre forløb i forhold til at få hjælp til dit/jeres barns psykiske problemer.

På denne side er en kort forklaring om projektet og efterfølgende er det beskrevet i større detaljegråd.

Helt kort om projektet:

1. Vi ønsker at undersøge, om et bestemt spørgeskema (DAWBA) kan hjælpe din/jeres praktiserende læge med at finde den bedste hjælp til dit/jeres barn, i forhold til de psykiske vanskeligheder han/hun har.
2. I kan deltage, hvis I er gået til jeres barns praktiserende læge, for at få hjælp i forbindelse med psykiske problemer, og lægen vurderer, at det kan være hjælpsomt at inddrage børne- og ungdomspsykiatrien for at finde ud af, hvordan han/hun bedst kan hjælpe dit/jeres barn.
3. Hvis dit/jeres barn er mellem 15-17 år, kræver det, at han/hun også selv siger ja til at deltage, samtidig med at du/I som forældremyndighedshaver(e) også skal sige ja.
4. Hvis du/I siger ja, inviteres både du/I til at besvare et meget grundigt spørgeskema (DAWBA) om dit/jeres barns psykiske vanskeligheder. Er dit/jeres barn mellem 11-17 år, vil der også være en version af spørgeskemaet, som han/hun kan udfylde.
5. Det er ikke et krav, at dit/jeres barn selv besvarer spørgeskemaet, for at I kan deltage, men mindst én forælder skal udfylde det.
6. Du/I får tilsendt log-in til spørgeskemaet i e-Boks, og det kan udfyldes online derhjemme i dit/jeres eget tempo, og du/I kan gå til og fra. Hvis I er to forældre med fælles forældremyndighed, kan I vælge at udfylde skemaet sammen, udfylde et skema begge to hver for sig eller vælge, at kun én af jer laver besvarelsen.
7. Når du/I er færdige med at udfylde spørgeskemaet og sender skemaet afsted, havner det ved en læge eller psykolog i børne- og ungdomspsykiatrien, der læser det igennem og kommer med anbefalinger om, hvordan dit/jeres barns egen læge bedst hjælper jer videre.
8. Der er tre muligheder: Den praktiserende læge henviser til børne- og ungdomspsykiatrien, den praktiserende læge henviser til anden hjælp/støtte, eller den praktiserende læge og du/I beslutter jer for, at der ikke er behov for henvisning noget sted hen.

Figur 1: Illustration af den nye samarbejdsmodel, der undersøges i projektet.

Hvem står bag projektet?

Forskningsprojektet udføres af Forskningsenhed for Børne- og Ungdomspsykiatri, Aalborg Universitetshospital, og forsøgsansvarlige er konstitueret overlæge Anna Sofie Kjærgaard Hansen. Projektet er et samarbejde mellem Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, Psykiatrien - Region Nordjylland, Kvalitetsenheden for Almen Praksis i Region Nordjylland og Center for Almen Medicin, Aalborg Universitet. Projektet er en del af Bedst for Os, som I kan læse mere om på <https://bedstforos.dk/> og til sidst i denne deltagerinformation.

Hvem kan deltage i projektet?

Alle familier til et barn mellem 2-17 år, der henvender sig til den praktiserende læge med henblik på at få hjælp til deres barn med psykiske problemer, kan deltage, hvis den praktiserende læge vurderer, at der kan være behov for sparring med børne- og ungdomspsykiatrien. Samlet vil der skulle indgå 552 deltagere i projektet.

Deltagelse i projektet kræver, at der gives samtykke fra forældremyndighedsindehaver(e). Hvis barnet er 15-17 år, kræver deltagelse i projektet også, at den unge samtykker.

Formål med forskningsprojektet

Formålet med projektet er at undersøge, om anvendelsen af det elektroniske psykiatriske spørgeskema, the Development and Well-Being Assessment (DAWBA), med konsultativ sparring fra børne- og ungdomspsykiatrien, kan være en hjælp i forhold til, hvordan de praktiserende læger bedst hjælper familier, der henvender sig til dem for at få hjælp til deres barns psykiske eller adfærdsmæssige vanskeligheder.

DAWBA er et selvrapporteringsspørgeskema udviklet til at beskrive symptomer på forskellige psykiske sygdomme og udviklingsforstyrrelser (som autisme og opmærksomhedsforstyrrelse (ADHD)). Spørgeskemaet består af forskellige spørgsmål om symptomer på psykiske sygdomme og udviklingsforstyrrelser, der udfyldes af en eller begge forældre i fællesskab, og hvis barnet er 11 år eller mere, udfylder de også næsten de samme spørgsmål som forældrene, helst alene uden forældrenes indblanding, men hvis du/I vurderer, at jeres barn vil være mest tryk ved, at I er sammen med ham/hende, når han/hun besvarer spørgeskemaet, så er det ikke noget problem. Hvis dit/jeres barn ikke kan eller vil svare på spørgeskemaet, så kan I stadigvæk være med i projektet, hvis mindst én forælder besvarer spørgeskemaet (dog kræves det for unge mellem 15-17 år, at de også siger ja til, at I som familie er med i projektet).

Der er i spørgeskemaet også mulighed for, at man uddyber de psykiatriske symptomer, der spørges til, i fritext, hvilket giver en bedre beskrivelse af de pågældende symptomer.

Hvad kan projektet bidrage til?

Vi håber at den nye samarbejdsmodel mellem praktiserende læger og børne- og ungdomspsykiatrien vil bidrage til at børn og unge, der søger hjælp hos deres praktiserende læge pga. psykiske vanskeligheder, oplever at de får hurtigere og bedre hjælp og at hjælpen opleves mere sammenhængende.

Herudover håber vi at projektet bidrager til at og at færre børn og unge, der har brug for udredning og behandling i børne- og ungdomspsykiatrien, oplever, at deres henvisning afvises, når de henvises fra deres praktiserende læge.

Ved at forkorte forsinkelse til rette hjælp, håber vi på, at vi kan mindske risikoen for forværring af eksisterende psykisk sygdom og udvikling af yderligere psykiske sygdomme hos børn og unge, der henvender sig til praktiserende læge for at få hjælp.

Herudover håber vi, at projektet kan medføre, at praktiserende læger oplever, at de bliver bedre til at få øje på og spørge ind til psykiatriske symptomer hos børn og unge, så de bedre kan hjælpe de børn og unge, der henvender sig med tegn på psykisk mistrivsel.

Hvordan foregår projektet?

I projektperioden (1. februar 2025-30. juni 2026) har dit barns praktiserende læge mulighed for at tilbyde dig/jer deltagelse i projektet.

- 1) Dit/jeres barns praktiserende læge vil informere dig/jer om projektet, når I kommer til lægen for at få hjælp til dit/jeres barns psykiske vanskeligheder.
- 2) Hvis du/I gerne vil høre mere om projektet, så sender den praktiserende læge et elektronisk brev til Forskningsenhed for børne- og ungdomspsykiatri med oplysninger om hvordan I gerne vil kontaktes for at høre mere.
Hvis du/I ikke ønsker at høre nærmere om projektet, vil den praktiserende læge fortsat kunne hjælpe jer med, hvor du/I får den rigtige hjælp og vil også kunne henvise til børne- og ungdomspsykiatrien hvis han/hun mener at dette er det rigtige for dit/jeres barn.
- 3) Hvis du/I ønsker mere information om projektet, vil du/I få tilsendt et elektronisk brev til e-Boks med skriftlig deltagerinformation, hvor du/I kan læse om projektet samt informationsfolderne **Forsøgspersonens rettigheder i sundhedsvidenskabelige forskningsprojekter og Før du beslutter dig**. Er dit barn mellem 15-17 år modtager han/hun samme information i hans/hendes egen e-Boks.
- 4) I vil herefter blive ringet op af en medarbejder tilknyttet projektet og få mere information om projektet og mulighed for at stille de spørgsmål I måtte have. Hvis du/I ønsker at have en anden med til samtalen, til at støtte dig/jer, så aftaler vi et nyt tidspunkt for et opkald, hvor vedkommende også kan deltage i samtalen. Efter samtalen sender medarbejderen et nyt brev til e-Boks til den/de af jer der har forældremyndigheden, med et link til en samtykkeerklæring, hvor du/I kan sige endelig ja eller nej til at deltage. Er dit/jeres barn mellem 15-17 år vil han/hun også skulle samtykke til at deltage via et elektronisk link.

Hvis du/I ikke har taget stilling til om du/I ønsker at deltage efter 10 dage, så sendes der besked til dit/jeres barns praktiserende læge om at du/I endnu ikke har besluttet dig/jer for om du/I ønsker at deltage, og du/I modtager samtidig besked om at du/I har yderligere 7 dages betænkningstid til at afgøre om du/I ønsker at deltage i projektet. Hvis du/I ikke ønsker at deltage i projektet, informeres dit/jeres barns praktiserende læge, så han/hun sammen med dig/jer kan finde ud af hvordan han/hun hjælper dig/jer bedst videre til rette hjælp til dit/jeres barn.

- 5) Der sendes et personligt log-in til DAWBA-spørgeskemaet til dig/jer. Hvis I er to med forældremyndighed, kan I vælge, at kun den ene udfylder spørgeskemaet, at I sammen udfylder spørgeskemaet, eller at I som forældre udfylder hvert jeres skema.
Hvis dit/jeres barn er mellem 11-17 år modtager du/I en separat log-in-kode til det spørgeskema som han/hun skal udfylde. Spørgeskemaet til forældre tager cirka 1-2 timer at udfylde, imens spørgeskemaet til barnet tager cirka 1 time. Det er ikke et krav for at være med i projektet at dit/jeres barn også udfylder et spørgeskema, men mindst en forælder skal udfylde det.
- 6) Hvis du/I takker ja til at deltage i projektet, vil du/I blive spurgt, om du/I er interesserede i at deltage i et interview om, hvordan I som familie har oplevet at skulle udfylde DAWBA-spørgeskemaet. Dette er ikke et krav for at deltage i projektet. Alle familier, der indikerer, at de kunne være interesserede,

vil blive kontaktet efterfølgende. Hvis du/I beslutter dig/jer for at lade jer interviewe, vil der blive lavet en aftale om tid og sted herfor.

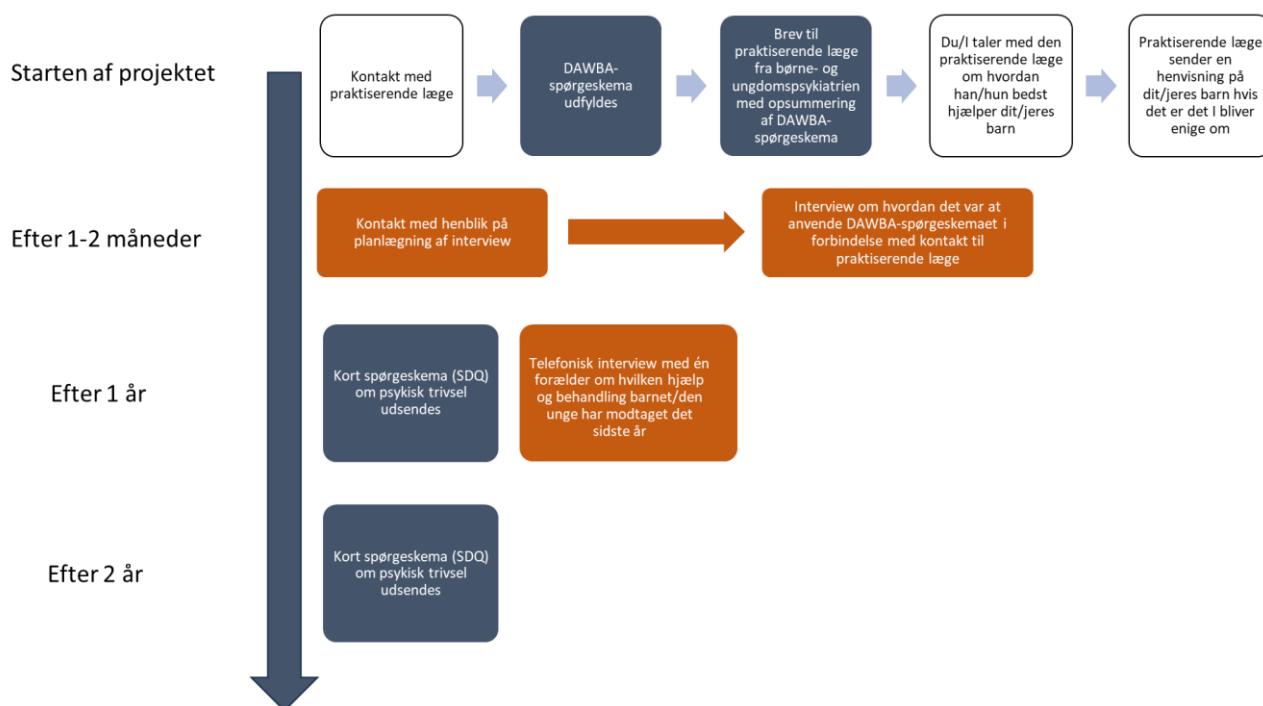
- 7) Hvis du/I takker ja til at deltage i et interview, så vil dette blive planlagt sammen med jer, så vi sikrer at du/I kan fortælle uforstyrret om dine/jeres oplevelser. Interviews gennemføres af en medarbejder tilknyttet forskningsprojektet og kan både gennemføres fysisk eller over en videoforbindelse eller telefonisk. Hvis interviewet gennemføres fysisk, sker det i børne- og ungdomspsykiatrien på et uforstyrret kontor.
- 8) Om henholdsvis ét og to år du/I blive kontaktet igen med henblik på om du/I vil udfylde et kortere spørgeskema (the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)) der handler om hvordan dit/jeres barn har det psykisk. Dette spørgeskema tager cirka 10 minutter at udfylde. Du/I udfylder også SDQ som en del af din/jeres udfyldelse af DAWBA-spørgeskemaet, da dette indgår i DAWBA spørgeskemaet. Er dit barn 11 år eller ældre, vil han/hun også modtage et SDQ-spørgeskema.
- 9) Ved opfølgning et år efter, at du/I har udfyldt DAWBA spørgeskemaet, vil du/I også blive spurgt til, om du/I ønsker at deltage i et cirka 30 minutters telefoninterview om hvilken hjælp du/I har modtaget i det år der er gået siden du/I udfyldte DAWBA skemaet og hvordan du/I har oplevet denne hjælp.

Nedenfor finder du en grafisk fremstilling af, hvordan studiet foregår.

De **hvide elementer** er det der foregår hos den praktiserende læge uanset, om du takker ja til at deltage i projektet.

De **blå elementer** er de dele alle, der deltager i projektet, bliver bedt om at udføre.

De **orange elementer** er de dele som du/I bliver spurgt om I vil deltage i og som er valgfri i forhold til jeres deltagelse i projektet.

Figur 2: Grafisk fremstilling af hele forskningsprojektet.

DAWBA-spørgeskemaet

Forældreversionen af DAWBA tager ca. 1-2 timer at udfylde, og det handler om dit barns psykiske vanskeligheder og mulige psykiske sygdomme. Der medsendes en grundig guide til udfyldelse af spørgeskemaet. Hvis der er fælles forældremyndighed, kan I som forældre vælge enten kun at udfylde ét forældrespørgeskema eller hver jeres skema.

Man kan udfylde spørgeskemaet på én gang, eller man kan gå til og fra, hvis man har brug for pauser. Spørgeskemaet er bygget op, så man let guides igennem, og så man kun bliver stillet uddybende spørgsmål til de områder, hvor man oplever, at barnet/den unge har symptomer.

Hvis dit/jeres barn er mellem 11-17 år, vil vi ligeledes bede barnet/den unge om at udfylde en ungeversion af det længere elektroniske spørgeskema. I modtager som nævnt en separat log-in-kode til dette skema. Skemaet tager ca. 1 time at udfylde.

HJÆLPE HOTLINE:

Hvis du støder på problemer, kan du kontakte forskningssekretær Heidi Hattmann Hjortshøj for at få hjælp på tlf. 21 34 61 08 i hverdage kl. 8.00-15.00 (fredag kun til kl. 14.00).

Hvad sker der når du/I har udfyldt spørgeskemaet?

Spørgeskemaerne vil, når de er udfyldt af dig/jer, blive læst og vurderet af en erfaren psykolog eller læge tilknyttet projektet. Senest 5 arbejdsdage efter, at du/I har udfyldt skemaet, sender denne læge/psykolog en samlet vurdering af spørgeskemaet til jeres praktiserende læge med anbefalinger til, hvordan han/hun bedst hjælper dig/jer og dit/jeres barn videre til rette hjælp.

Egen læge tager herefter kontakt til jer som familie og informerer om, hvordan I bedst kommer videre med at få den rette hjælp til dit/jeres barn. Hvis der vurderes at være behov for henvisning til børne- og ungdomspsykiatrien, vil egen læge lave en henvisning.

Hvis vi ikke har modtaget nogen besvarelse af spørgeskemaet fra dig/jer indenfor 10 dage, giver vi besked til egen læge om dette for at sikre, at jeres praktiserende læge ikke venter unødigt længe på et DAWBA-spørgeskema i forhold til at hjælpe jer videre til relevant hjælp til jeres barn. Der vil blive sendt op til to remindere om at udfylde spørgeskemaet, før vi giver besked til egen læge.

Bivirkninger, risici, komplikationer og ulemper ved deltagelse i projektet

Den største ulempe vurderes at være den tid, I som forældre og jeres barn, hvis dette er 11 år eller derover, bruger på at udfylde spørgeskemaet. I vil måske også opleve, at jeres barn bliver meget træt i forbindelse med udfyldelse af spørgeskemaet. Knap hver 10. barn kan opleve noget ubehag i forbindelse med at de svarer på spørgsmålene i DAWBA-spørgeskemaet. Dette er ikke højere end den andel af børn og unge der kan opleve at det er ubehageligt at tale om deres psykiske vanskeligheder med f.eks. en læge, psykolog eller socialrådgiver.

Herudover kan der være en risiko for at oplysningerne fra DAWBA-spørgeskemaet medvirker til, at der ved en eventuel udredning i børne- og ungdomspsykiatrien vil blive stillet flere psykiatriske sygdomme, end hvis der ikke forelå et DAWBA-spørgeskema. Dette skyldes, at DAWBA-spørgeskemaet kan være med til at du/I og dit/jeres barns praktiserende læge sammen bliver opmærksomme på, at der kan være flere ting, dit/jeres barn har problemer med psykisk, end det, der i første omgang var grunden til, at du/I henvendte dig/jer til dit/jeres barns praktiserende læge. Der er også en risiko for overdiagnosticering af psykiske sygdomme, men denne risiko vurderes at være meget lille. Der kan være uforudsete bivirkninger eller risici ved deltagelse i forsøget.

Hvad sker der, hvis jeg siger nej til at deltage, eller hvis jeg fortryder mit ja?

Hvis du/I ikke ønsker at deltage i forskningsprojektet, enten i forbindelse med at I hører om projektet eller undervejs i projektet, er det selvfølgelig helt i orden. Hvis I undervejs vælger ikke at deltage alligevel, giver vi besked til jeres egen læge om, at I alligevel ikke ønsker at deltage i projektet, så han/hun sammen med jer kan finde ud af, hvordan I bedst bliver hjulpet videre.

Dette får ingen betydning for det videre forløb og behandling af dit/jeres barn.

Hvad sker der, hvis forsøget må afbrydes?

Der kan opstå en situation, hvor det vurderes, at dit/jeres barn ikke kan fortsætte i projektet, hvilket typisk vil være fordi dit/jeres barn har det psykisk dårligt, og vi vurderer, at der skal sættes ind med hjælp hurtigere, end det ellers vil ske i projektet. Dette vil foregå i tæt samarbejde med jer som forældre og med involvering af jeres barn i det omfang, det er muligt. Vi forventer dog ikke, at projektet som helhed bliver afbrudt.

Journaloplysninger

Der vil blive indhentet oplysninger fra dit/jeres barns patientjournalen, hvis han/hun henvises til børne- og ungdomspsykiatrien.

De oplysninger, der vil blive indhentet, er informationer om dit/jeres barn (navn, cpr-nummer, hvor han/hun bor, om I forældre er skilt eller bor sammen), informationer om hvorvidt han/hun tidligere har haft kontakt til

børne- og ungdomspsykiatrien (hvis ja, hvornår og hvilke diagnoser er der tidligere stillet) og informationer om, hvad der står i henvisningen fra hans/hendes praktiserende læge og hvilken beslutning, der bliver truffet om at tilbyde udredning og/eller behandling.

Når du/I samtykker til, at vi må se i dit/jeres barns patientjournal, betyder det, at forsøgsansvarlige får direkte adgang til at gennemføre, overvåge og kontrollere forskningsprojektet.

Oplysninger om forskningsprojektets økonomiske forhold

Der er taget initiativ til forskningsprojektet af forsøgsansvarlig Anna Sofie Kjærgaard Hansen. Forskningsprojektet finansieres af Psykiatrien i Region Nordjylland (1.328.976 DKK) samt Novo Nordisk Fonden (3.416.464 DKK) og Kvalitets- og efteruddannelsesudvalget for almen praksis i Region Nordjylland (75.000 DKK). Den økonomiske støtte bruges til at dække udgifter til den nye samarbejdsmodel i både almen praksis og børne- og ungdomspsykiatrien, samt til den forskningsmæssige evaluering af den nye samarbejdsmodel. Herudover anvendes den økonomiske støtte til dækning af udgifter til Dansk DAWBA Center, som er ansvarlige for DAWBA-spørgeskemaet. Dansk DAWBA Center er forankret i Forskningsenhed for børne- og ungdomspsykiatri i Region Nordjylland. Ingen af de involverede forskere samt Novo Nordisk Fonden har økonomiske interesser i forskningsprojektets udformning eller resultater.

Adgang til forsøgsresultater

Projektets resultater, såvel positive som negative vil blive gjort tilgængelige på <https://bedstforos.dk/> så snart de er offentliggjort.

Hvis du ønsker yderligere oplysninger

Hvis du/I vil vide mere om forskningsprojektet, er du/I meget velkomne til at kontakte forskningssekretær Heidi Hattmann Hjortshøj enten på mail forskningsenhed.bu@rn.dk eller på tlf. 21 34 61 08 i hverdage kl. 8.00-15.00 (fredag kun til kl. 14.00).

Du/I kan også læse mere om projektet på <https://aalborguh.rn.dk/børnunge-psyk-almenpraksis>.

Bedst for Os

Projektet er en del af et større overordnet projekt, kaldet Bedst for Os. Bedst for Os er et 5-årigt projekt i Psykiatrien - Region Nordjylland, som er støttet af Novo Nordisk Fonden og Det Obelske Familiefond. Det overordnede formål med Bedst for Os er at udvikle en forbedret model for, hvordan børn og unge med behandlingskrævende psykiske vanskeligheder modtager rette hjælp til rette tid i et samarbejde mellem praktiserende læger, kommunale fagpersoner og børne- og ungdomspsykiatrien.

Målet er, at det vil føre til bedre adgang til behandling af højere kvalitet og med større effekt på børn og unges psykiske trivsel og daglige funktionsniveau. De informationer, der indsamles, indgår også i den samlede evaluering af Bedst for Os.

Med venlig hilsen

Anna Sofie Kjærgaard Hansen (forsøgsansvarlig)
Konstitueret overlæge, ph.d., projektleder Bedst for Os
Forskningsenhed for Børne- og Ungdomspsykiatri
Mølleparkvej 10
9000 Aalborg
Tlf.nr. 21 34 61 08
Mail: forskningsenhed.bu@rn.dk